تست تورینگ یکی از معروفترین آزمون ها برای تعیین هوش مصنوعی است که توسط آلن تورینگ، ریاضی دان و دانشمند . 1 کامپیوتر بریتانیایی، در سال ۱۹۵۰ پیشنهاد شد. این آزمون بر اساس تعریف رفتارگرایانه از هوش مصنوعی طراحی شده است که به بررسی قابلیت های رفتاری هوش مصنوعی برای شبیه سازی انسان می پردازد. در این تعریف، اگر یک ماشین بتواند رفتاری مشابه انسان داشته باشد و نتوان آن را از انسان تمییز داد، می توان گفت که این ماشین دارای هوش است. معیار موفقیت در تست تورینگ، فریب داور به گونه ای است که ماشین دارای آگاهی یا احساسات انسانی است؛ بلکه صرفاً نشان دهنده توانایی آن در شبیه سازی گفت و گوی انسانی است

ر هيافت قوانين تفكر . 2

این ر هیافت مبتنی بر اصول و قوانین منطق و تفکر است. هدف اصلی آن توسعه الگوریتمها و سیستمهایی است که دقیقاً مانند انسان و بر اساس قواعد استدلالی و منطقی فکر کنند. در این ر هیافت، سیستم باید با استفاده از قوانین و اصول منطقی دقیق، به نتایج درست و استدلالهای منطقی برسد

ر هیافت عامل خردمند

در این رهیافت، تمرکز بر روی عملکرد یک عامل در محیط واقعی است. عامل خردمند، سیستمی است که سعی میکند در هر موقعیت بهترین تصمیم را برای رسیدن به اهداف خود اتخاذ کند. این عامل با استفاده از مشاهدات محیطی و همچنین دانش خود، عملی را انتخاب میکند که در بلندمدت بیشترین منفعت را داشته باشد

:امتیازات عامل خردمند نسبت به قوانین تفکر

انعطاف پذیری و کاربر د در محیطهای پیچیده و نامعین: عامل خر دمند می تواند با اطلاعات ناقص و شرایط متغیر بهتر سازگار شود و در محیطهای واقعی که همیشه داده ها کامل و دقیق نیستند، تصمیمات کار آمدتری بگیر د. این انعطاف پذیری در ر هیافت قوانین تفکر .وجود ندار د

تمرکز بر عملکرد و نتایج عملی به جای فقط درست بودن منطقی: برخلاف قوانین تفکر که بیشتر به منطقی بودن استدلال اهمیت میدهد، عامل خردمند به دنبال دست یافتن به نتیجه مطلوب و عملی است. این امر باعث می شود که عامل خردمند در محیطهای واقعی و مسائل کاربردی بهتر عمل کند و محدود به الگوهای ثابت منطقی نباشد

- خردمندی به این معناست که یک عامل باید تصمیماتی بگیرد که بالاترین سودمندی انتظاری را بر اساس اطلاعات و . 3 منابع موجود در اختیار دارد. در اینجا، عامل با در نظر گرفتن شرایط فعلی و محدودیت هایی که دارد، عملی را انتخاب می کند که بر اساس اطلاعات موجود بیشترین منفعت را در پی داشته باشد، حتی اگر به بهترین نتیجه ممکن منجر نشود. کمال مطلوب، در مقابل، به معنای رسیدن به بهترین و کاملترین نتیجه ممکن است. یک عامل بهینه تمامی جوانب ممکن را می سنجد و تصمیماتی می گیرد که کاملاً بهینه و بدون نقص باشند. در اینجا، فرض بر این است که عامل به تمامی اطلاعات، منابع و زمان کافی دسترسی دارد و می تواند به نتیجه ایده آل بر سد. محدودیت منابع و اطلاعات: عامل خردمند تصمیم خود را بر اساس محدودیت های منابع و اطلاعات می گیرد، در حالی که عامل بهینه فرض می کند که این محدودیت ها وجود ندار ند و می تواند همه گزینه ها را به طور کامل بررسی کند
- عملی بودن: عامل خردمند بیشتر در محیطهای واقعی و نامعین کاربرد دارد که اطلاعات ناقص و محدودیتهای زمانی و مجود دارد. در مقابل، عامل بهینه بیشتر یک ایده آل نظری است و در شرایط واقعی، دسترسی به تمام اطلاعات و منابع مورد نیاز برای تصمیمات کامل معمولاً ممکن نیست

.

نوعی از عاملهای هوشمند هستند که به دنبال انتخاب عملی هستند که (Utility-based Agents) عاملهای مبتنی بر سودمندی در بیشترین سودمندی را برای آن ها در یک محیط خاص به همراه دارد. سودمندی در اینجا به معنای میزان رضایت یا منفعتی است که :یک عامل از انتخاب یک عمل در وضعیت مشخص کسب میکند. این عاملها بر اساس ویژگیهای زیر عمل میکنند

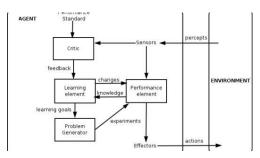
انتخاب بهترین عمل: عامل با محاسبه و مقایسه سودمندی اعمال مختلف، بهترین گزینه را انتخاب میکند. این انتخاب بر اساس بالاترین .مقدار سودمندی حاصل از انجام آن عمل است

بررسی نتایج در شرایط نامعین: این عامل ها می توانند در شرایطی که محیط نامعین و غیر قطعی است، عمل کنند و تصمیمگیری کنند. آن ها برای تصمیمگیری از مفاهیم احتمال و امید ریاضی استفاده میکنند تا سودمندی انتظاری هر عمل را محاسبه کنند

تابع سودمندی: این تابع، سودمندی اعمال را به صورت کمی بیان میکند و به عامل کمک میکند که اعمال مختلف را به صورت عدی مقایسه کند. این تابع بسته به نوع مسئله ممکن است متفاوت باشد و می تواند معیار های مختلفی مانند ایمنی، کار ایی و ... را شامل شود

Model-based, Utility-based Agent Sensors ← State Environment How the What the world world evolves is like now What my actions do What it will be like if I do action A Utility How happy I will be in this state What action I should take now Actuators

نوعی از عاملهای هوشمند است که در مواجهه با محیط، نه نه نه (Learning Reactive Agent) عامل واکنشی یادگیرنده . 5 شر ایط فعلی واکنش نشان می دهد، بلکه می تواند از تجربیات قبلی خود نیز بیاموزد. این عاملها در سیستم های پیچیده و پویایی که ممکن است اطلاعات کاملی از محیط در اختیار نباشد، کار آمد هستند. عامل واکنشی یادگیرنده به وسیله دو بخش اصلی مؤلفه واکنشی و مؤلفه یادگیری کار میکند

رفتار عامل را در مواجهه با شرایط مختلف محیط مشخص میکند. این تابع به طور کلی به این (Agent Function) تابع عامل .6 صورت تعریف می شود که با دریافت مشاهدات عامل از محیط، عمل مناسب را برای انجام در آن لحظه انتخاب میکند. به عبارت دیگر، تابع عامل، یک نگاشت یا رابطه بین مجموعه حالات مشاهده شده و مجموعه اعمال ممکن است که تصمیمگیری عامل را هدایت

میکند. مشکل اصلی تابع عامل این است که ممکن است در محیطهای پیچیده و پویای واقعی ناتوان از پوشش دادن همه حالات ممکن :باشد. این مشکل ناشی از این واقعیت است که

- تنوع و گستردگی حالات محیطی: در بسیاری از محیطها، حالات محیطی بیش از حد متنوع و متغیرند و تابع عامل برای تمامی حالتها به سختی می تواند یک عمل مناسب تعریف کند
- نياز به حافظه و منابع محاسباتی بالا: برای اینکه تابع عامل بتواند تمامی حالت ها و اعمال را برای تمامی شرایط بهینه . قدریف کند، نیاز به محاسبات و حافظه زیادی دارد که در عمل میتواند غیرممکن باشد
- **نامعین بودن محیط**: در محیطهای نامعین و ناپایدار ، پیش بینی رفتار بهینه دشوار است و تابع عامل ممکن است نتواند به در ستی با تغییر ات غیر منتظره انطباق یابد

عقلانیت در زمینه ی هوش مصنوعی و علوم شناختی به توانایی یک عامل برای اتخاذ تصمیمات بهین ه در مواجهه با یک محیط .7 همواره به دنبال انتخاب عملی است که در شرایط خاصی بیشترین (Rational Agent) خاص اطلاق می شود. عامل عقلانی سودمندی انتظاری را برای او فراهم کند. به عبارت دیگر، عقلانیت در هوش مصنوعی به معنای انتخاب بهترین اقدام با توجه به . شرایط و اطلاعات موجود و همچنین اهداف عامل است

پیشنیاز های عقلانیت 1 تعریف معیار عملکرد 2. دسترسی به اطلاعات کامل و دقیق (در حد امکان) 3. تعیین مجموعهای از اعمال قابل انتخاب 4. داشتن تابع سودمندی یا تابع هدف

برای طراحی یک عامل هوشمند به چند مؤلفه اصلی نیاز داریم که هر کدام نقش مهمی در عملکرد و توانایی تصمیمگیری عامل .8 دارند. این مؤلفه ها به عامل کمک میکنند تا محیط اطراف خود را درک کند، اهدافی را تعیین نماید و اقدامات بهینه را برای رسیدن به .آن اهداف انجام دهد

(Environment) تعریف محیط ۱

محیط جایی است که عامل در آن فعالیت میکند و می تواند متغیر های مختلفی مانند شر ایط، محدودیت ها، و رویدادها را شامل شود. برای طراحی عامل، باید محیط را به خوبی تعریف کنیم؛ این شامل مشخص کردن نوع محیط (قطعی یا غیر قطعی، ایستا یا پویا، پیوسته . یا گسسته) و اجزای آن است

(Sensors) حسگرها ۲

حسگر ها به عامل اجازه میدهند اطلاعات محیطرا جمع آوری کند. حسگر ها باید به گونه ای باشند که وضعیت کنونی محیطر بهدرستی ثبت کرده و عامل را از تغییرات آن مطلع کنند

(Actuator) عملگر ها ۳.

عملگر ها اجزایی هستند که عامل از آن ها برای انجام اقدامات در محیط استفاده میکند. به عبارت دیگر، عملگر ها نقش دست ها و پاهای . عامل را دارند و به او امکان میدهند تا اعمالی که انتخاب کرده است را در محیط اعمال کند

(Goal Function) تابع هدف

این تابع مشخص میکند که عامل چه اهدافی را باید دنبال کند و چه نتایجی برای آن مطلوب هستند. تابع هدف میتواند شامل معیار هایی باشد که . .موقعیت یا شکست عامل را تعریف میکند

(Utility Function) تابع سودمندی .۵

در محیطهایی که تصمیمات بهینه سازی نیاز است، تابع سودمندی به عامل کمک میکند تا اقداماتی با بیشترین ارزش یا منفعت را انتخاب کند. این . تابع معمولاً در محیطهای نامعین و پویا برای سنجش اثرات بلندمدت اعمال استفاده می شود

(Agent Function) تابع عامل

این تابع به عامل امکان میدهد تا **با توجه به شرایط محیط، عملی را انتخاب کند**. تابع عامل یک نگاشت از مجموعه حالات محیط به مجموعه اعمال عامل است و رقتار عامل را مشخص میکند

مثال: طراحی یک ربات جاروبرقی هوشمند

یک ربات جاروبرقی هوشمند، مثالی از عامل هوشمند است که باید به طور خودکار محیط خانه را تمیز کند

- محیط: محیط شامل اتاق های خانه، موانع (مانند مبلمان)، و نقاط کثیف است. این محیط پویا است زیرا افراد ممکن است اشیاء را جابهجا . 1 کنند یا دوباره کثیفی ایجاد کنند
 - **حسگرها**: ربات به حسگرهایی نیاز دارد تا مکان خود، وضعیت تمیزی کف، موانع و مقدار شارژ باتری را بسنجد. حسگرهایی مثل .. 2 . حسگر مادون قرمز بر ای شناسایی موانع و حسگر گرد و غبار بر ای تشخیص نقاط کثیف استفاده میشوند
- عملگرها: ربات دارای عملگر هایی است که به آن امکان حرکت در جهات مختلف و مکش گرد و غبار را میدهد. عملگرهای حرکتی به ربات کمک میکنند تا در مسیر مشخص حرکت کند و عملگر مکش برای جمعآوری زبالهها استفاده میشود
 - تابع هدف: هدف ربات، تمیز کردن کل محیط با کمترین میزان مصرف انرژی است . 4.
- تابع سودمندی: اگر در نقطهای گرد و غبار بیشتری باشد یا میزان باتری کاهش یابد، این تابع به ربات کمک میکند که تصمیم بگیرد ابتدا کجا را تمیز کند یا به شارژر برگردد. در نتیجه، اقداماتی که انرژی کمتری مصرف میکنند و نتیجه بهتری دارند، سودمندی بیشتری دارند
- **تابع عامل**: این تابع به ربات امکان میدهد که با دریافت وضعیت محیط، مثلاً تشخیص گرد و غبار در نزدیکی یا کم شدن باتری، تصمیم .6 بگیرد که به نمیز کردن ادامه دهد یا به ایستگاه شارژ بازگردد

(Stochastic) و غيرقطعي (Deterministic) محيط قطعي . ١.

- قطعی: در محیط قطعی، نتایج اعمال عامل همیشه قابل پیش بینی هستند؛ به عبارت دیگر، برای هر عمل یک نتیجه مشخص وجود دارد
- غر قطعی: در محیط غیر قطعی، نتیجه اعمال عامل به طور کامل قابل پیش بینی نیست و ممکن است به چندین نتیجه متفاوت منجر شود. در این محیطها ممکن است عاملها با مفاهیم احتمال و تصادفی بودن مواجه شوند

(Dynamic) و يويا (Static) محيط ايستا . ٢

- ایستا: در این محیط، شرایط ثابت است و تنها عامل آن را تغییر میدهد. به عبارت دیگر، محیط در طول زمان تغییر نمیکند مگر اینکه عامل آن را تغییر دهد
 - يويا: در محبط يويا، شرايط محيط بهطور مدلوم و بدون دخالت عامل تغيير ميكند. در نتيجه، عامل بايد سريعاً به تغييرات واكنش نشان دهد

(Continuous) و پیوسته (Discrete) محیط گسسته ۳.

- گسسته: در این محیط، حالات و اعمال به واحدهای مجزا تقسیم میشوند. مانند بازیهای تختهای که شامل حرکات و موقعیتهای محدودی هستند •
- - (Partially Observable) و مشاهده ناقص (Fully Observable) محيط با مشاهده كامل
- . مشاهده کامل: در این محیط، عامل می تو اند تمام اطلاعات مورد نیاز را در مورد وضعیت محیط در هر لحظه مشاهده کند مشاهده ناقص: در این محیط، عامل فقط می تو اند بخشی از اطلاعات محیط را مشاهده کندو ممکن است اطلاعاتی از برخی جنبههای محیط نداشته باشد. در نتیجه، عامل باید بر اساس حدس و تخمین عمل کند
 - (Multi-Agent) و چند عاملی (Single-Agent) محیط تک عاملی . ۵
 - تک عاملی: در محیط تک عاملی، تنها یک عامل در محیط فعالیت میکند و تصمیمات آن بر اساس اقدامات خودش است •

چند عاملی: در این محیط، چندین عامل به طور همزمان فعالیت میکنند و رفتار یک عامل میتواند بر عملکرد عوامل دیگر تأثیر بگذارد. بهطور مثال،
در بازیهای چندنفره، بازیکنان (عاملها) باید به حرکات یکدیگر واکنش نشان دهند

(Competitive) و رقابتی (Cooperative) محیط دوستانه .۶

- **.دوستانه**: در محیط دوستانه، عوامل با هم همکاری میکنند تا به یک هدف مشترک برسند
- رقابتی: در محیط رقابتی، عوامل در تقابل با هم هستند و هر عامل سعی میکند که به نفع خود عمل کند و لحتمالاً مانع موفقیت دیگر ان شود، مانند بازیهای رقابتی
 - 10.

· قطعى •

- جدول کلمات متقاطع به عنوان یک محیط قطعی عمل میکند، زیرا نتیجهی هر عمل (مثل قرار دادن یک کلمه در خانههای خاصی از جدول) دقیقاً قابل پیشبینی است و هیچ عامل تصادفی یا غیر قطعی در کار نیست
 - ایستا •

:گسسته

محیط گسسته است، زیرا خانه های جدول و حروف آن دارای موقعیت ها و مقادیر مشخص و مجزا هستند و هیچ تغییری به صورت • پیوسته رخ نمی دهد. هر خانه تنها میتواند یک حرف خاص را بپذیرد

:مشاهده كامل

جدول کلمات منقاطع به عنوان یک محیط با مشاهده کامل در نظر گرفته می شود. عامل تمامی اطلاعات مربوط به جدول، محل خانه ها و تعداد حروف مورد نیاز را در اختیار دارد و می تواند با مشاهده کامل از این اطلاعات استفاده کند

:تکعاملی

حل مسئلهی جدول کلمات متقاطع معمولاً تکعاملی است. یعنی تنها یک عامل (مثلاً نرمافزار حلکننده) در محیط فعال است و نیازی به . هاهنگی یا رقابت با عوامل دیگر نیست

:دوستانه

این محیط از لحاظ تعامل با دیگر عوامل دوستانه است، زیرا اگر در یک محیط چندعاملی (مثلاً در صورت حل گروهی)، .

:تعریف واضح حالات محیط 11.

برای هر حالت ممکن از محیط، باید حالات را بهوضوح تعریف کنیم. این تعریف شامل تمام ویژگیها و اطلاعات مربوط به 🔻 🖯 . آن حالت است که برای تصمیمگیری عامل ضروری است

: تنوع و دامنه اعمال

تابع عامل باید بتواند تمام اعمال ممکن را برای هر حالت مشخص کند. به عبارت دیگر، برای هر حالت از محیط، تابع باید 🕝 .عملی مناسب و معقول را ارائه دهد

:پیشبینیپذیری نتایج •

عامل باید قادر باشد نتایج احتمالی اعمال خود را پیش بینی کند. بنابر این، تابع عامل باید شامل قوانینی باشد که پیش بینی نتایج 🔾 .اقدامات عامل را تسهیل کند

استقلال از متغیرهای خارج از کنترل •

تابع عامل باید به گونهای طراحی شود که مستقل از عوامل بیرونی و غیرقابل پیشبینی باشد تا عامل بتواند بهطور مؤثر 🕜 تصمیم بگیرد

:قابلیت بهروزرسانی

تابع عامل باید بهگونهای طراحی شود که قابلیت یادگیری و بهروزرسانی داشته باشد. در محیطهای پیچیده، تابع باید بتواند به 🔃 . تغییرات محیطی و اطلاعات جدید و اکنش نشان دهد

• عمده ترین مشکل تابع عامل

مشکل اصلی در تشریح عامل با استفاده از تابع عامل، مربوط به پیچیدگی و تنوع محیطهای واقعی است. به طور خاص، چندین چالش • عمده وجود دارد

:پیچیدگی و اندازه بزرگ حالات •

در بسیاری از محیطها، تعداد حالات ممکن بسیار زیاد است (بهویژه در محیطهای پویا و غیرقطعی). ایجاد یک تابع عامل که 🔹 🔾 تمامی حالات و اعمال ممکن را پوشش دهد، به دلیل حجم بالای اطلاعات، ممکن است غیر عملی یا غیرممکن باشد

: عدم قطعیت و عدم پیشبینیپذیری

در محیطهای غیرقطعی، نتیجه هر عمل ممکن است غیرقابل پیشبینی باشد. این عدم قطعیت میتواند باعث شود که تابع عامل 🧴 نتواند بهخوبی عملکرد عامل را در شرایط واقعی بیشبینی کند

:محاسبات پیچیده

بهروزرسانی و محاسبه وضعیتها و اعمال ممکن در محیطهای پیچیده نیازمند منابع محاسباتی بالایی است. اگر تابع عامل ن بهصورت سخت افراری طراحی شود، ممکن است با محدودیتهایی در منابع پردازشی مواجه شود

:سازگاری با تغییرات محیط

محیطها معمولاً تغییرپذیر هستند و تابع عامل باید به تغییرات بهسرعت واکنش نشان دهد. ایجاد تابعی که بهراحتی قابل انطباق 🧪 . با تغییر ات محیط باشد، جالشهر انگیز است

1. 12. حسگرها (Sensors)

- **وظیفه:** حسگرها وظیفه جمع آوری لطلاعات از محیط را دارند. آنها اطلاعاتی از وضعیت کنونی محیط، شرایط، و تغییرات را به عامل منتقل میکنند
- مثال: در یک ربات، حسگرها میتوانند شامل دوربینها، حسگرهای فاصله، حسگرهای دما و دیگر ابزارهایی باشند که به ربات کمک میکنند تا به محیط خود و اکنش نشان دهد

2. (Actuators) عملگرها (

- وظیفه: عملگرها وظیفه لجرای قدامات بر اساس تصمیمات عامل را دارند. این لجزا به عامل لجازه میدهند تا حرکات فیزیکی انجام دهد یا . قداماتی در محیط بیادهسازی کند
- مثال: در رباتیک، عملگرها می تو انند شامل مو تورهای حرکتی، چرخها، یا بازوهای ربات باشند که به آن اجازه می دهند در محیط حرکت کند

3. واحد تصميمگيرى (Decision-Making Unit):

وظیفه: این بخش به عنوان مغز عامل عمل می کند و بر اساس داده های دریافتی از حسگرها و تابع عامل، بهترین قدام را انتخاب می کند
 مثال: می تو اند شامل الگوریتم های یادگیری ماشین یا روش های منطقی باشد که تحلیل می کنند چه قداماتی برای رسیدن به اهداف عامل
 بهترین هستند

4. نابع عامل (Agent Function):

- - مثال: اگر عامل در حال حل یک معما باشد، تابع عامل به آن میگوید که چه حرکتهایی باید انجام دهد تا به حل معما نزدیکتر شود ... (Knowledge Base) پایگاه دانش ... 5.
- **وظیفه**: پایگاه دنش اطلاعاتی را نخیره میکند که عامل بر ای تصمیمگیری و یادگیری از تجربیات قبلی به آن نیاز دارد. این اطلاعات شامل قواعد، الگوها، و تجربیات گذشته لست
- مثال: یک عامل هوشمند می تو اند از تجربیات قبلی خود در یک محیط خاص یاد بگیرد و از آن اطلاعات برای بهبود عملکرد خود در آینده b. استفاده کند

وظيفه عامل 6.

وظیفه کلی یک عامل هوشمند عبارت است از 7.

جمع آوری اطلاعات: با استفاده از حسگرها، اطلاعات محیط را جمع آوری کرده و آن را تحلیل کند ... 8

بتحليل و تصميمگيرى: با استفاده از ولحد تصميمگيرى و پايگاه دانش، اطلاعات را تحليل كرده و بر اساس آن بهترين عمل را انتخاب كند . 9

اجرای عمل: با استفاده از عملگرها، قداماتی را در محیط انجام دهد که به تحقق اهدافش کمک کند .10 پادگیری و بهبود: با استفاده از تجربیات گذشته، عملکرد خود را بهبود بخشد و در برابر شرایط جدید سازگار شود .11

13.

دو اتاق 1و2 داريم:

. اگر جاروبرقی در اتاق کثیف باشد ابتدا اتاق را تمیز ولی اگر اتاق تمیز باشد برای اتاق 1 به سمت راست و برای اتاق 2 به سمت چپ میرود .محیط کار جارو برقی دو اتاق لست که هدف لن تمیز کردن هر دو اتاق در صورت کثیفی لست

معیار کار لیی: کار لیی جارو برقی این لست که بتواند به خوبی اتاق ها را تمیز کند و تشخیص دهد کدام اتاق تمیز یا کثیف لست.در بن صورت کار به خوبی پیش .میرود